

**Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання завдань самостійної роботи з дисципліни
“РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА”

Для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому
(освітньо-науковому) рівні вищої освіти в галузі 01 “Освіта/педагогіка”
за спеціальністю 011 “Освітні, педагогічні науки”

**Тема 1. Творчий задум лекційного заняття.
Мета і над завдання лекції.**

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Розробити текст лекції з педагогічної (психологічної) дисципліни.

Завдання 2. Виокремити мету та визначити надзавдання. Розробити творчий задум педагогічної розповіді викладача.

Завдання 3. Публічний захист творчого задуму перед аудиторією.

Література:

1. Лаврінченко О.А. Педагогічна майстерність в історико-педагогічному вимірі: теорія, практика, поступ: монографія. – К.: Богданова А.М., 2009. – 328 с.
2. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах неперервної освіти: монографія / Зязюн І.А., Солдатенко М.М., Семенов О.М., Тринус О.В. та ін. – Черкаси: ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2010. – 272 с.
3. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. — 3-тє вид., допов. і переробл. — К. : Богданова А.М., 2008.
4. Педагогічна майстерність : Хрестоматія / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Богданова А.М., 2008.
5. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства: кол. монографія / Зязюн І.А., Лаврінченко О.А., Солдатенко М.М., Пилипчук В.В. та ін. – К.: Пед. думка, 2012. – 390 с.
6. Солдатенко М.М. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах інформаційного суспільства: когнітивний аспект: монографія. – К.: Пед. думка, 2012. – 168 с.
7. Соломаха С.О. Розвиток педагогічної майстерності викладачів музичного мистецтва та світової художньої культури: посібник . – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 158 с.
8. Педагогічна майстерність : Хрестоматія / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Вища школа, 2006.
9. Словник термінології з педагогічної майстерності. — Полтава : Полтава, 1995. — 64 с.

Методичні вказівки:

1. Прослухати фрагмент лекції та визначити:
  - 1.1. Яка мета розповіді?
  - 1.2. Як можна визначити її надзавдання?
  - 1.3. Яка структура розповіді викладача?
  - 1.4. Характеристика основних структурних елементів лекції та їх завдання?
  - 1.5. Які засоби виразності мовлення використовує викладач?
  - 1.6. Доведіть, що розповідь викладача – педагогічна діяльність-дія.

2. Готуючись до демонстрування фрагменту лекції, орієнтуйтеся на такі професійні вимоги до викладача:
  - 2.1. Вміти володіти собою та аудиторією.
  - 2.2. Вміти гідно й невимушено презентувати себе.
  - 2.3. Налаштовувати контакт із аудиторією.
  - 2.4. Тримати надзавдання лекції впродовж усього часу, логічно вибудовуючи свій виступ.
  - 2.5. Бути спрямованим на слухачів.
  - 2.6. Виявляти власне ставлення до теми.
  - 2.7. Володіти виразним мовленням.

**Тема 2. Ідеал викладача ВНЗ на сучасному етапі розвитку освіти.
Особливості професійного мислення викладача ВНЗ.
Професійна компетентність викладача.**

Завдання 1. Підготувати відповіді на питання про поняття педагогічної майстерності викладача ВНЗ.

Завдання 2. Визначити складники особистості викладача-майстра.

Завдання 3. Розгляд педагогічних задач та педагогічних ситуацій. Майстерність викладача як уміння доцільно розв'язувати педагогічні задачі.

Література:

10. Лаврінченко О.А. Педагогічна майстерність в історико-педагогічному вимірі: теорія, практика, поступ: монографія. – К.: Богданова А.М., 2009. – 328 с.
11. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах неперервної освіти: монографія / Зязюн І.А., Солдатенко М.М., Семенов О.М., Тринус О.В. та ін. – Черкаси: ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2010. – 272 с.
12. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. — 3-тє вид., допов. і переробл. — К. : Богданова А.М., 2008.
13. Педагогічна майстерність : Хрестоматія / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Богданова А.М., 2008.
14. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства: кол. монографія / Зязюн І.А., Лаврінченко О.А., Солдатенко М.М., Пилипчук В.В. та ін. – К.: Пед. думка, 2012. – 390 с.
15. Солдатенко М.М. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах інформаційного суспільства: когнітивний аспект: монографія. – К.: Пед. думка, 2012. – 168 с.
16. Соломаха С.О. Розвиток педагогічної майстерності викладачів музичного мистецтва та світової художньої культури: посібник . – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 158 с.

17. Педагогічна майстерність : Хрестоматія / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Вища школа, 2006.
18. Словник термінології з педагогічної майстерності. — Полтава : Полтава, 1995. — 64 с.

Методичні вказівки:

1. Поняття педагогічної майстерності викладача ВНЗ. Спільне і відмінне у різних наукових підходах.
2. Критерії педагогічної майстерності викладача.
3. Техніка побудови монологу як прихованого діалогу.
4. Спільне й відмінне у театральному та педагогічному мистецтві.
5. Професійне самовиховання викладача ВНЗ, його сутність, структура, шляхи здійснення.
6. Суспільна значимість професії викладача ВНЗ.

Тема 3. Способи саморегуляції викладача в професійному спілкуванні. Умови ефективності «Я-висловлювання» в педагогічній взаємодії.

Завдання 1. Скласти банк способів та вправ на саморегуляцію самопочуття викладача та підготуватися до проведення їх в аудиторії з колегами.

Завдання 2. Скласти приблизні програми самонавчання на попередження невпевненості, страху, для відпочинку тощо.

Завдання 3. Зовнішній вигляд викладача ВНЗ та його педагогічна роль.

Література:

1. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. — 3-тє вид., допов. і переробл. — К. : Богданова А.М., 2008.
2. Педагогічна майстерність : Хрестоматія / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Богданова А.М., 2008.
3. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. 2-є вид., допов. і переробл. — К. : Вища школа, 2004.
4. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Вища школа, 1997.
5. Педагогічна майстерність : Тексти / За ред. І.А. Зязюна. — Модуль 1.(Ч.1 і 2) — Полтава, 2001.
6. Педагогічна майстерність : Тексти / За ред. І.А. Зязюна. — Модуль II (Ч.1 і 2). — Полтава, 2004.
7. Педагогічна майстерність : Тексти / За ред. І.А. Зязюна. — Модуль III. — Полтава, 2006.
8. Бакирова Г.Х. Тренінг управління персоналом / Г.Х. Бакирова .– СПб. : Речь, 2004. - 400 с.

Методичні вказівки:

1. Педагогічна техніка викладача ВНЗ як складник його педагогічної майстерності. Скласти перелік вимог до педагогічної техніки викладача.
2. Продемонструвати перед аудиторією способи саморегуляції поведінки викладача.
3. Обрати засоби саморегуляції психічного стану викладача (аутогенне тренування, релаксація, музико терапія, трудотерапія, бібліотерапія, мажор, імітаційна гра).
4. З рекомендованої літератури підібрати та виконати вправи на корекцію свого зовнішнього вигляду.
5. Оцінити рівні сформованості таких показників зовнішньої техніки як пластика тіла; очі; напрямок погляду; м'язовий тонус; міміка; жести; гармонійність одягу.
6. Скласти самозвіт та самохарактеристику зовнішньої техніки.

Тема 4. Стратегії спілкування викладача в сучасному ВНЗ. Майстерність педагогічного запитання на лабораторних та практичних заняттях.

Завдання 1. Ознайомитись із рекомендованою літературою та підготуватися до співбесіди з таких питань:

- 1.1. Структура педагогічного спілкування викладача вищого закладу освіти.
- 1.2. Стилi та моделі педагогічного спілкування.
- 1.3. Діалогічне педагогічне спілкування викладача та його ознаки.

Завдання 2. Обрати педагогічну ситуацію, що вимагає індивідуальної педагогічної бесіди, записати коротко її зміст.

Завдання 3. Продумати техніку запитань на лабораторних чи практичних заняттях. Визначити їх сутність з позицій педагогічного такту.

Література:

9. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. — 3-тє вид., допов. і переробл. — К. : Богданова А.М., 2008.
10. Педагогічна майстерність : Хрестоматія / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Богданова А.М., 2008.
11. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. 2-є вид., допов. і переробл. — К. : Вища школа, 2004.
12. Педагогічна майстерність : Підручник / За ред. І.А. Зязюна. — К. : Вища школа, 1997.
13. Педагогічна майстерність : Тексти / За ред. І.А. Зязюна. — Модуль 1.(Ч.1 і 2) — Полтава, 2001.
14. Педагогічна майстерність : Тексти / За ред. І.А. Зязюна. — Модуль II (Ч.1 і 2). — Полтава, 2004.

15. Педагогічна майстерність : Тексти / За ред. І.А. Зязюна. — Модуль III. — Полтава, 2006.
16. Бакірова Г.Х. Тренінг управління персоналом / Г.Х. Бакірова .— СПб. : Речь, 2004. - 400 с.

Методичні вказівки:

1. Придумати невелику педагогічну розповідь, де б головними героями були викладач і студент з яскраво вираженими комунікативними особливостями.
2. Скласти схематичну структуру зв'язків при спілкуванні викладача та студентів.
3. Змодельовати й описати початковий стан спілкування викладача зі студентами на початковій стадії практичного чи лабораторного заняття. Виділити прийоми встановлення контакту, передбачити можливі бар'єри, негативні моделі спілкування.
4. Підготуватися до проведення публічного початкового етапу бесіди.